

ACCIÓ

UN MODEL DE MOBILITZACIÓ PER AL 2000

La descomposició del règim franquista instaurat amb la victòria militar del general Franco no sols va accelerar la construcció d'un arc democràtic de partits polítics, sinó que el repte d'omplir aquell buit amb un nou estil de vida també passava a formar part dels gestos quotidians dins la societat civil. Teníem una *societat civil*, l'encuny d'un compromís de participació entès col·lectivament, massivament i, sobretot, manifestament. En la curta memòria moderna d'un país amb 4 milions d'habitants, el 9 d'Octubre del 1977 havia d'atènyer, irremeiablement, una projecció històrica indubtable: sis mesos abans que l'advocat Josep Lluís Albinyana presidira el consell pre-autonòmic i catorze abans que Joan Carles I sancionara la Constitució espanyola, vora mig milió de ciutadans començaven a caminar des de l'estació del Nord fins a l'Albereda tot travessant València.

L'aglomerant d'aquella societat civil que protagonitzava una passejada avui mítica va ser l'Estatut, la identitat pròpia, un encaix diferent i més lax per al país en el tancat dels regnes d'Espanya. Aquesta ha estat, justament, la data que dirigents dels partits polítics contemporanis, situats a l'esquerra i a la dreta ideològiques, han recordat per fer una lectura d'allò que, després del dia 6 de maig d'enguany, ha passat a significar, dins la història actual valenciana, el conjunt d'accions i persones aplegades sota el nom, venerat i maleït, de Bloc de Progrés Jaume I.

Però no sols polítics —o no sols polítics professionals—; les cròniques dels principals diaris valencians i estatals han establert un fil conductor entorn del rearmament civil del valencianisme i les seues implicacions sobre els girs de la política i la cultura als Països Catalans. Més encara, en un moment de canvi hispànic cap a un estat de concepcions plurals. El debat, de fet, ha estat eixamplat fins al punt que el principal líder de l'oposició al govern espanyol, José María Aznar, ha inclòs en el discurs electoral quin és el seu criteri davant el fenomen Bloc, i el president Joan Lerma ha explicat a Madrid quina és l'accepció del nacionalisme que comparteix amb els rectors de les universitats valencianes, artistes i escriptors que donen suport al fenomen Bloc, mentre el periòdic conservador *Abc* treia el Bloc en portada per tot l'estat el passat dia 2 de maig.

Les paraules d'Eliseu Climent, secretari general d'Acció Cultural del País Valencià, han pres un relleu sospitat d'an-

ENRIC VALOR
Escriptor

PERE RUIZ
Rector U. València

ANDRÉS PEDREÑO
Rector U. Alacant

CELESTINO SUÁREZ
Rector U. Castelló

S. CALATRAVA
Arquitecte

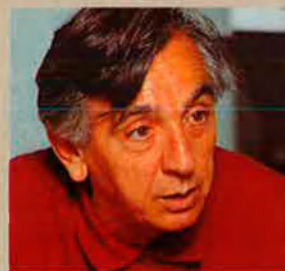
XAVIER MARISCAL
Artista

MATILDE SALVADOR
Compositora

NACHO DUATO
Dir. Cia. Nacional Danza

ANDREU ALFARO
Escultor

MANUEL VICENT
Escriptor

tuvi: "El model d'estat espanyol pot ser definitiu al País Valencià".

Havien transcorregut quasi dues dècades des que Vicent Soler compartira als carrers de la ciutat de València, materialment amb un 14% de la població total del País Valencià, les reivindicacions per un govern de la Generalitat i per unes corts valencianes de les quals ell mateix arribaria a ser vice-president: "en els actes convocats pel Bloc Jaume I m'he trobat amb molts dels ciutadans que eixírem aquell octubre de l'any 77; entre altres, Francesc de Paula Burguera i Josep Lluís Barceló, llavors a la UCD, i també amb l'aleshores comunista Emèrit Bono". Aquestes paraules han estat tan reiterades, i des de sectors tan diversos del panorama polític i cultural valencià, que podrien desmentir la vintena d'anys que separa la societat dels noranta, d'aquell país en transició cap a la democràcia occidental de què ja bona part d'Europa gaudia feia decennis. Quan el 9 d'Octubre del 1994, el Bloc Jaume I feia pública una declaració fundacional, era difícil de preveure que uns mesos més tard podria aplegar més d'un centenar de miler de persones a l'Albereda. De nou, l'Albereda; de nou, per la identitat recobrada i de nou, per les llibertats democràtiques.

Des del cobert número 2 del Port, el gabinet de publicacions d'Acció Cultural del País Valencià repartia aquest darrer 9 d'Octubre el Manifest que la Fundació Ausiàs March havia confeccionat i que llavors va ser assumit pel Bloc Jaume I: "Des d'ara ens declarem disposats a continuar propiciant la concòrdia civil, la racionalitat i la tolerància, i evitar que el nostre país entre en el camí de la regressió i de la incultura". El signaven valencians il·lustres i compromesos com Enric Valor, però també Nacho Duato; i els rectors de les universitats valencianes.

Només dos mesos després, a les acaballes del novembre,

ALACANT MARCA EL PUNT D'INFLEXIÓ

L'estratègia del Bloc Jaume I acomplia uns terminis fixats en aquesta cursa oberta a la societat civil, que alçà el vol el dia 11 de març. El lema va ser "Alacant és important".

ja hi havia constituïts 95 blocs Jaume I locals, una xarxa viària a través de la qual el fenomen Bloc és avui present a centenars de ciutats menudes i grans de la geografia valenciana i,

sens dubte, la mostra d'una nova filosofia que havia de portar a la pràctica la recuperació d'una dinàmica social per "convertir-nos en un país conscient"; com diu el Manifest. Tot seguit parlarem del Tirant de Rock, dels congressos de joves, de la vintena de congressos locals i sectorials, de les actuacions musicals i teatrals per més d'una desena de comarques, de la música creada sobre les dates del dia 17 de febrer, l'11 de març i el 6 de maig.

L'estratègia que ha creuat els dels punts cardinals d'un país amb 4 milions d'habitants: "El Bloc Jaume I i les posteriors reaccions produïdes –assaia Jordi P. Llavador, professor d'Opinió Pública a la facultat de Ciències de la Informació de Montcada– han demostrat que els somnífers que han vingut aplicant en aquest conflicte [el que afecta la llengua i la cultura valencianes] no han aconseguit fer-lo expirar i, en tant que no resolt, continuarà sent matèria pública de la societat valenciana". Vet ací un acostament al mecanisme que ha menat el fenomen Bloc i que l'ha fet reeixir.

El complot d'Aín. Som a la comarca de la Plana Baixa, en una població ajocada entre el pic Espadà i la penya de la Bellota, a la capçalera de la vall d'Artana i fregant la vall d'Almedíxer. Som a Aín. Al si d'aquestes coordenades geogràfiques i sota la pressió atmosfèrica de l'estiu, el mes d'agost de 1994 dóna pas a l'elaboració d'un extens projecte acuradament detallat en què queden incloses les línies ideològiques i les gestions polítiques perquè prenga cos una plataforma unitària al País Valencià.

Tot just dos anys abans, el plantejament inicial havia estat

L'ESCURÇÓ DE LA CULTURA POPULAR

“Ens hem acostat a terrenys que coneixíem tangencialment.” Són paraules d’Eliseu Climent. Són les conseqüències d’un dels reptes clàssics del valencianisme: integrar l’expressió popular.

la necessitat d’enfrontar-se a la fragmentació de les forces progressistes i nacionals; però no havia estat fins aquella primavera que el procés de construcció inicia la seua concreció: ens acostem al disseny d’allò que avui coneixem com a Bloc de Progrés Jaume I.

Eliseu Climent, secretari general d’Acció Cultural del País Valencià, va ser l’amfitrió no solament durant aquestes primeres jornades de redacció definitiva, amb un consell format per Rosa Raga, Queti Valera i Agustí Cerdà, sinó també de l’etapa següent, possiblement la més complexa, en què la clau fou poder asseure en una mateixa taula rodona la rosa dels vents socials: el món polític, el món sindical, l’acadèmic i el formiguer de col·lectius i associacions civils valencianes immerses dins les dinàmiques modernes de normalització cultural.

El repte, ensems, era poder lligar voluntats perquè l’espiral de tensió que retrunyia a Espanya no afectara l’entrada del País Valencià en l’última legislatura completa d’aquest segle, i que el pròleg d’entrada al següent no deturara els avenços en la recuperació de la identitat pròpia. Els valencians no podíem perdre tampoc els trens amb direcció cap a la modernització tècnica i tecnològica en els camps de la producció industrial i comunicacional.

En la primera quinzena del setembre de 1994, la gira de converses es tanca: els sindicats majoritaris han donat el seu suport, els rectors de les universitats de Castelló, Alacant i València han signat el Manifest, i també tots els partits polítics de l’espectre esquerrà s’hi afegeixen.

“La nostra opció, com a Bloc, ha estat sempre no atacar ningú sinó criticar actituds —afirma l’editor Eliseu Climent—, però amb la gent que ha fet la gran campanya contra l’homologació dels títols de l’idioma, amb gent que, com Eduardo Zapalana (que en aquell moment va dir que no anava a xiular el president Lerma perquè no podia), amb

una gent que planteja la ruptura de les línies territorials del país i que ataca la llengua, bé, era molt difícil d’establir un diàleg. Són ells que s’autoexclouen

d’aquest gran front.”

En efecte, aquell primer acte públic del Bloc Jaume I, el 9 d’Octubre, fou aprofitat per esmussar les dents de l’oposició minoritària a la convalidació dels títols de català signada pel conseller Joan Romero el dia 16 d’agost. Les darres bategades d’aquell mateix any contemplaven, finalment, la consolidació dels trets generals que han reconegut la presència del fenomen Bloc en el 1995: durant el mes de setembre, la Fundació Ausiàs March iniciava la confecció dels congressos Jaume I de les ciutats, que presideix Ramon Lapiedra, i els congressos sectorials queden definits entorn d’una desena de debats que abasten la religió i l’economia, i evidentment la producció cultural.

Tot seguit, durant el mes de novembre, els sindicats d’estudiants nacionalistes de les universitats i els instituts integren la Coordinadora d’Estudiants del País Valencià sota l’auspici de la infraestructura del Departament de Joventut d’Acció Cultural que comanda Antoni Gisbert. Serà més endavant quan la teranyina dels congressos estendrà l’activitat acadèmica i intel·lectual a tot el país. Mentrestant la Coordinadora es converteix en la gran basa jugada des del Bloc Jaume I per sumar la generació més jove a la maquinària de l’agitació.

La idea inicial del Bloc de Progrés Jaume I havia nascut al si de la junta directiva d’Acció Cultural del País Valencià, però ja amb l’inici de les converses prèvies entren en joc persones i entitats que estaven desvinculades de la institució. Acció Cultural comprèn aviat que ha de fer les voltes de bastida, i les estructures de l’ens cultural i civil cedeixen el seu capital humà i tècnic: “Som l’única institució nacional amb aquesta capacitat i, per tant, acceptem la responsa-

bilitat d'impulsar amb totes les forces el Bloc", explica Agustí Cerdà, un home clau dins el Bloc Jaume I. "Sabem que hi ha moltíssimes maneres de rendibilitzar l'esforç. Cal defugir les lectures unidireccionalment polítiques; sempre hem treballat per enfortir la pressió social en demanda d'una major sobirania, d'una millor política lingüística, de les llibertats democràtiques. Bé, no fem una altra cosa i quan parlem del Bloc, parlem precisament d'això, no de cap fita a curt termini, sinó d'una visió de futur que globalment, ha dignificat el País Valencià contemporani".

Hi ha, tanmateix, qüestions, com l'econòmica, que han pres un relleu amb aspecte de polèmica quan Acció Cultural assumeix el compromís d'afrontar un dels projectes civilment més potents de la darrera dècada, amb el seu capital financer. Ho explica així Eliseu Climent: "De la mateixa manera que aquelles grans campanyes per la TV3-Televisió de Catalunya, o les brutals campanyes del Centre Carles Salvador, que en el seu moment ofería centenars de cursos per la llengua, les necessitats econòmiques del Bloc Jaume I han estat païdes per les estructures nacionals tradicionals del país. I els comptes d'Acció Cultural són tan transparents com cal que ho siguin els d'una organització no lucrativa, una ONL". Agustí Cerdà, per la seua banda, és més explícit: "Com que som una ONL, no podem tenir beneficis però sí deutes. Tants com vulguem". No debades, la discussió entorn de les campanyes i l'organització de 23 congressos i 6 macro-concerts del Tirant de Rock el 1995 ha fet entrar el Bloc de Progrés en les picabaralles electorals valencianes. Aquest ha estat, possiblement, un dels preus que indirectament ha hagut de pagar per la projecció pública assolida, fonamentalment, d'ençà l'11 de març, amb una manifestació a Alacant que aplegà prop de 30.000 persones en el que significava el primer gran impacte.

Un apunt, encara durant el 94, anunciava la capacitat real del fenomen Bloc per adaptar-se a l'actualitat i elaborar respostes amb rapidesa i efectivitat. Va ser a Castelló, el dia 17 de desembre, a causa que l'*ombudsman* municipal: el defensor del ciutadà, Fernando Tintoré. Tintoré havia manifestat la seua fèrria bel·ligerància perquè la llengua catalana reduïra els seus usos fins a l'extinció; varen ser vora 3.000 persones convidades per 25 agrupacions cíviques, educatives, sindicals i polítiques de les comarques del nord valencià. La Coordinadora d'Estudiants, feia llavors el primer gest de força.

17-11-6, la mística del carrer. "Enteníem filosòficament que la gent estava amagada, atemorida o en qualsevol cas deprimida, i que calia eixir al carrer per dir: bé, aquí estem i tenim la voluntat de tirar endavant. I mentrestant, la il·lusió de la gent anava creixent com una taca d'oli". En aquells mesos d'estiu del 1994, Eliseu Climent assisteix a unes reunions on els contertulians prenen decisions difícils; i possiblement una de les més arriscades va ser l'aposta per fer del carrer un dels escenaris privilegiats en la cursa per la projecció social del Bloc Jaume I. Parlaven de la tirallonga del 17 de febrer i "Tots al Carrer", el dia 11 de març amb el lema "Alacant és important" i finalment l'esclat que hauria de preparar-se per al dia 6 de maig, sota la màxima d'un "Guanyarem el futur".

A la Societat Coral El Micalet, a València, Enric Valor declarava: "El Bloc de Progrés Jaume I ha convocat concentracions el mateix dia i a la mateixa hora davant de tots

DE SOBTE, TINTORÉ

Les claus de l'èxit: una estructura gegant amb els peus d'un fang que permet adaptar-se al dia a dia.

GRESCA I FESTA

Córrega la bóta: el Bloc ha fet compatibles l'esforç del debat amb la lubricitat de l'esperit dels joves.

TOTHOM PER TOTHOM

Mira qui parla: intencionadament, ha estat un moviment cívic sense personalismes, accessible al ciutadà.